

УДК 37.091.398:316.612
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.19>

Т. Е. Швець

кандидат педагогічних наук,
заступник директора з науково-методичної роботи
Приватної школи «Афіни» м. Києва

ПОТЕНЦІАЛ ТЬЮТОРИНГУ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Стаття присвячена аналізу однієї з актуальних та ефективних педагогічних технологій у сфері реалізації принципу індивідуалізації – тьюторській технології, що обумовлено сучасною тенденцією розвитку освіти – її спрямованість на особистість людини. На основі вивчених науково-педагогічних джерел та аналітичних звітів педагогічних експериментів з впровадження тьюторингу в школах і узагальненні результатів власного дослідження досвіду впровадження тьюторингу в польських школах, визначено, що тьюторинг має чималий потенціал індивідуалізації освіти. Автором використані методи дослідження: теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури та якісний аналіз досвіду реалізації тьюторингу.

У статті зроблено висновки про те, що тьюторинг є досить актуальним для сучасної української освіти в контексті реалізації Концепції нової української школи, адже здатний забезпечити реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії дитини. Потенціал тьюторингу з розвитку соціально-особистісної компетентності учнів старших класів автором вивчається з позиції мети тьюторингу та відповідної діяльності тьютора. У статті наголошено на фундаментальному потенціалі тьюторингу – взаємовідносинах між тьютором і учнем.

Автором розглянуті тьюторські технології, що сприяють індивідуалізації та персоналізації освітнього процесу, становленню суб'єктності учнів старших класів, здатності до самовизначення. Звернено увагу на потенціал тьюторингу не лише в освітньому процесі, а також у виховному. У статті зазначені потенційні можливості тьюторингу в дистанційному та змішаному навчанні. На основі аналізу звітів з реалізації тьюторських програм у школах, автор подає переваги тьюторингу як технології, що сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, розвитку їх м'яких навичок, зокрема, критичного та креативного мислення, здатності до співпраці та комунікативні навички.

У статті проаналізована сучасна освітня політика України, що дало підстави стверджувати, що вітчизняна нормативно-правова база відповідає міжнародним стандартам розвитку соціально-особистісної компетентності учнів, хоч і потребує уточнення.

Ключові слова: потенціал тьюторингу, тьюторинг, соціально-особистісна компетентність, індивідуалізація, технології тьюторингу.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження визначається завданнями, відповідними провідним напрямом Закону України «Про освіту» (2017) та Концепції Нової української школи (2016), де пріоритетами розвитку освітніх процесів визначено формування ключових компетентностей у підготовці конкурентоздатної особистості XXI століття: всебічно розвиненої, з критичним мисленням, патріота з активною громадянською позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ та вчитися впродовж життя.

Реформування системи освіти в Україні орієнтує педагогів на пошуки нових освітніх технологій, здатних забезпечити реалізацію індивідуалізації, педагогіки партнерства, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів. Однією з найефективніших освітніх технологій у сфері реалізації принципу індивідуалізації на сьогодні вважається тьюторська технологія, яка набула свого поширення у багатьох краї-

нах світу. Технологія актуальна, оскільки, відповідно до Концепції Нової української школи, учитель має бути здатний забезпечити реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії дитини. Саме тьютор у процесі реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини допоможе їй розвинути соціально-особистісні компетентності («м'які навички»), а саме: комунікативні, креативні, вміння вчитися, співпрацювати, критично мислити тощо. Таким чином, упровадження тьюторингу в освітній процес учнів старших класів створює нове відкрите освітнє середовище, здатне орієнтуватися на індивідуальні запити учнів та сприяти їх професійному й життєвому самовизначенню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення феномену тьюторингу останніми роками стає все більш актуальним. В Україні тьюторинг досліджують науковці: А. Бойко, Н. Дем'яненко, Т. Гуцина, О. Іваніцька,

Т. Литвиненко, Н. Меркулова, С. Микитюк, К. Осадча, С. Подпльота, Т. Швець.

Досить великий доробок з різних проблем тьюторингу є в зарубіжних країнах. Варто відмітити праці таких науковців, як А. Бжежинська (A. Brzezińska), М. Буджинський (M. Budzyński), Д. Вуд (D. Wood), Е. Гордон (E. Gordon), З. Залевський (Z. Zalewski), А. Зембжуска (A. Zembrzuska), Д. Палфрейман (D. Palfreyman), А. Сарнат-Частко (A. Sarnat-Ciastko), К. Топпінг (Topping K.), Я. Трачинський (J. Traczyński), К. Чайка-Хелмінська (K. Czayka-Chelmińska), П. Чекерда (P. Czekierda) та ін.

Проблемами дослідження соціально-особистісних («м'яких») навичок займалися Д. Бех, Н. Бібік, І. Гарбузюк, Н. Гавриш, Д. Голман (Goleman D.), Е. Де Боно (E. de Bono), І. Ермаков, Л. Коваль та ін.

Звертаючись до наукової літератури, констатуємо, що поняття «потенціал» в контексті тьюторингу досі не розглядався. Аналіз доробок вітчизняних та зарубіжних дослідників дає можливість зробити висновок про те, що в основному вчені звертаються до таких категорій як: інноваційний потенціал школи; виховний потенціал школи, позашкільного закладу, соціуму, родини; потенціал соціально-педагогічної діяльності; творчий потенціал особистості, а також окремі аспекти потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Мета статті. Метою даного дослідження є визначення потенціалу тьюторингу з розвитку соціально-особистісної компетентності учнів старших класів на основі аналізу наукових джерел та аналітичних звітів.

Виклад основного матеріалу. Поняття «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*», яке означає силу, потужність, можливість, здатність, що існує в прихованому вигляді і здатну виявитися при певних умовах [6]. Етимологічно термін «потенціал» являє собою засоби, запаси, джерела, які наявні на цей момент часу та можуть бути мобілізовані, використані для досягнення певних цілей, здійснення плану, вирішення певної задачі, можливості окремої особи, суспільства, держави у певній області.

Потенціал тьюторингу з розвитку соціально-особистісної компетентності старших підлітків має два аспекти: по-перше, конкретні дії тьютора, які він здійснює в повсякденній тьюторській праці, у взаємодії з учнями; по-друге, дії, вчинки, поведінка тьюторанта в процесі розвитку соціально-особистісної компетентності [2]. Для того, щоб охарактеризувати обидва аспекти, необхідно визначитися із загальною метою тьюторингу в закладах загальної середньої освіти, адже мета визначає, що саме тьютор робить. Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив нам зробити висновки, що під час визначення мети тьюторингу дослідники не обмежу-

ються виключно цілями академічної підтримки чи допомоги. У загальному значенні дослідники зазначають, що мета тьюторингу полягає у допомозі учням у подоланні навчальних труднощів та опануванню ними навичками вміння самостійно вчитися [10; 13; 16; 21]. Наголос робиться на сприянні академічної незалежності учнів, а не на залежності від тьютора. Навчальні проблеми розглядаються як виклики, які учні старших класів вчать долати за підтримки тьютора. Навичка вміння самостійно вчитися, на думку науковців, передбачає розширення можливостей учнів долати власні навчальні проблеми.

Польські вчені [8; 17] вважають, що мета тьюторингу – це допомога учню у розкритті та розвитку його здібностей, підтримка у побудові шляху особистого розвитку, що веде до: незалежності; відповідальності, у тому числі за процес власного навчання; здатності приймати рішення; самоконтроля; вміння обирати життєвий шлях та будувати життєві плани; здатності реалізовувати прийняті плани та долати труднощі; навички самонавчання; саморозуміння та самооцінки; відкритості і доброзичливості до інших, підвищення рівня довіри; навички креативного та критичного мислення; толерантності – прийняття іншої поведінки та поглядів; навички співпраці; налаштованості на діалог, уміння слухати інших і розуміти їхню думку; визнання моральних цінностей, побудови власної системи цінностей.

Зазначені цілі можуть бути реалізовані лише в певному соціальному контексті та відносинах тьютор-підопічний. Соціальний контекст тьюторингу стосується соціальних норм в освітньому середовищі. Такий підхід будується на суб'єкт-суб'єктній основі, для якої характерні такі процесуальні дії, як співпраця і взаємодія обох суб'єктів діяльності, а її результат повністю залежить від сумісної праці тьютора і тьюторанта. Як зазначають вітчизняні та зарубіжні дослідники [7; 9; 12; 19], взаємовідносини, що склалися між тьютором та підопічним відіграють важливу роль, адже створюють можливості для набуття учнями соціально-особистісної компетентності, необхідних для самовизначення та повноцінного і успішного життя у суспільстві. С. Кшихала (Krzyszala S.) наголошує, що фундаментальним потенціалом тьюторингу є створення особливих взаємовідносин тьютор – підопічний, де центральним моментом є зустріч не ролей (учень – учитель), а людей, тобто зустріч людини із людиною [14, с. 12].

Вплив тьютора на розвиток учня відбувається завдяки діалогічному типу спілкування тьютора з підопічним, в основі якого лежать тісні особисті взаємовідносини. Завдяки взаємовідносинам «людина-людина», учні вчать цінувати зусилля (власні та інших), керувати власним розвитком,

розширювати коло своїх інтересів. Такий тип взаємовідносин може впливати й на розвиток комунікативної компетентності учнів старших класів. Обумовлено це тими техніками, прийомами, які використовують тьютори під час спільної діяльності з підопічним.

Одна із найважливіших з них це техніка активного слухання, що допомагає тьютору зрозуміти почуття, емоції учня-співрозмовника, спрямувати бесіду в глибину і допомогти підопічному знайти відповіді на власні питання. Прийоми активного слухання у допомагають гармонійно побудувати бесіду, виявити поле проблем учня і підібрати відповідний індивідуальний план розвитку. Метою активного слухання є створення атмосфери довіри, під час якої учні мають можливість висловити власні думки, почуття, адже мета тьютора у такій розмові – це пізнання та краще розуміння учня. Тьютор під час бесіди демонструє власні комунікативні навички, а саме: відкрите та неупереджене ставлення, здатність до повного зосередження на співрозмовці, прояв емпатії, вміння аналізувати почуте з метою виявлення справжніх мотивів повідомлення.

Завдяки тьюторингу, учні, які пережили на собі приклад такої комунікації, удосконалюють власні комунікативні навички. Крім того, на думку практиків, стосунки взаємоповаги допомагають поширити їх вплив на відносини між учнями в тому числі. Отже, впровадження тьюторингу робить можливим також створення в школі клімату співпраці, взаєморозуміння, збагачуючи таким чином не лише розвиток учнів, а й вчителів-тьюторів. Завдяки використанню ефективних технік комунікації, учні на практиці вчаться забезпечувати власні потреби і цілі в межах суспільно прийнятої поведінки шляхом створення партнерських відносин з іншими [3, с. 28].

На думку польських експертів, тьюторинг сприяє розвитку в учнів навичок ефективної командної роботи, творчого вирішення проблем, активності, ініціативності, самосвідомості та здатності до самореалізації. Тьютори створюють ситуації, в яких учні діють і, як наслідок, накопичують досвід, який змінює спосіб їх поведінки, знання про навколишнє середовище і про себе, спосіб мислення, способи самореалізації і, нарешті, соціальний стиль функціонування. Тьюторинг насправді має вплив завжди на всю людину, яка живе та діє в конкретному соціальному контексті. М. Будзинський (M. Budzyński) [8, с. 12] вважає, що потенціал тьюторингу полягає у зосередженні тьютора на потребах та потенціалі учня та має специфічні риси, а саме: спрямований на розвиток самостійності (у мисленні та діяльності), відповідальності та відчуття внутрішньої свободи учнів; діяльність тьютора спрямована на розвиток сильних сторін учнів; концентрація не на пробле-

мах учнів, а на потенціалі учня, що допомагає впоратися із труднощами.

Роботу тьютора ми розглядаємо як спеціально організовану діяльність, що спрямована на створення умов для розвитку особистості старших підлітків, на удосконалення взаємовідносин між людьми, на актуалізацію ресурсів самовдосконалення. Завдання тьюторингу у розвитку соціально-особистісної компетентності формулюємо як створення умов та можливостей для учнів старших класів, де вони можуть ставати суб'єктами власної діяльності з розвитку бажаного рівня компетентностей; суб'єктами, які здатні до самонавчання та самовиховання; суб'єктами, здатними до соціальної відповідальності тощо.

Розвиток соціально-особистісної компетентності – це двигун навчання. Компетентності постійно розвиваються, полегшують навчання та сприяють досягненню учнями цілей. І потенціал тьюторингу як раз полягає у тому, що шанс бути залученими отримують всі учні, завдяки практичним технологіям персоналізації та індивідуалізації: кожен є поміченим, з його здібностями, інтересами, потребами; відкриваються широкі та різноманітні шляхи для розвитку, забезпечується постійна перевірка рівня компетентностей.

Не можемо оминати розгляд потенціалу тьюторингу у дистанційному та змішаному навчанні, адже зарубіжні дослідники освітніми трендами до 2030 року визначають тотальну цифровізацію, що актуалізує проблеми навчання на основі компетентностей; розвитку м'яких навичок; активного навчання через проєкти; індивідуалізації або адаптивного навчання, що передбачає створення для кожного учня чи студента індивідуальної освітньої програми; виховання характеру та морального виховання, що сприяє покращенню академічних успіхів учнів та студентів, підвищенню їх проактивності, соціальної згуртованості тощо [15].

Основне завдання онлайн тьютора полягає на заохоченні учнів у досягненні їх освітніх цілей [11]. Основним в онлайн тьюторингу є спрямованість на досягнення академічної успішності учнів, подолання перешкод у навчанні, допомога у поглибленні знань в певній предметній галузі. Однак, останнім часом онлайн тьюторинг окрім академічної спрямованості включає у себе процеси, що сприяють розвитку в учнів особистісних та соціальних вмінь: комунікативних, співпраці, критичного мислення, вирішення проблем та самостійного навчання. Враховуючи глобальну цифровізацію вважаємо, що потенційні можливості розвитку соціально-особистісної компетентності засобами тьюторингу можуть та і повинні бути використані закладами загальної середньої освіти.

Аналіз результатів реалізації тьюторських програм у тих закладах освіти, де впроваджується тьюторинг, дає підстави зробити висновки,

що ними є: усвідомлене формування чи корекція індивідуального стилю мислення, розвиток творчої діяльності, покращення емоційної стійкості, розвиток позитивних рис характеру учнів (цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність тощо), корекція комунікативної сфери, здатність до самооцінки, вміння застосовувати свої якості у різних ситуаціях, розвиток в учнів навичок самостійної освітньої діяльності тощо [13; 14; 18; 20; 21].

Практичні технології тьюторингу, а саме: індивідуальні зустрічі тьютора з учнем (тьюторіали), зустрічі в малих групах, які можуть об'єднувати учнів за інтересами та/або потребами (наприклад, волонтерство, дебати, кейс-стаді, творчі, дослідницькі, соціальні проекти та ін.) здатні реалізовувати основні сучасні освітні тренди, адже ґрунтуються на принципах персоналізації та індивідуалізації. Персоналізація здійснюється при організації індивідуальних зустрічей тьютор – тьюторант, де останній виступає активним дієвим учасником власного самотворення. Персоналізація та індивідуалізація можуть здійснюватися лише за умов значущості суб'єкта (учня) для іншого (тьютора) та його емоційного прийняття, що й лежить в основі взаємовідносин тьютор- тьюторант. Зустрічі в малих групах відповідають принципам індивідуалізації, коли тьютор на основі глибоких знань індивідуальних особливостей учнів, підбирає методики, засоби та форми для розвитку їх потенціалу, адаптації в соціальному середовищі та соціалізації, створює сприятливі умови для розвитку унікальності кожного підопічного.

В обох випадках у центрі тьюторського процесу стоїть учень як суб'єкт діяльності з його індивідуальними відмінностями. Тьюторська підтримка полягає у спільному з учнем визначенні його цілей, можливостей, інтересів та здійснюється на основі взаємоповаги та взаємодовіри. Під час індивідуальних тьюторіалів тьютор у більшому ступені виступає в якості наставника, старшого товариша, провідника, а підтримка реалізується під час діалогу та спільної діяльності. Така діяльність ґрунтується на потенційних можливостях особистості, його суб'єктивному досвіді та здатності до прийняття самостійних рішень. В груповій діяльності роль тьютора обумовлена фасилітацією особистісного розвитку суб'єктів (учнів), що забезпечує продуктивність їх діяльності в групі. Тут важливим є розуміння тьютором всіх характеристик учасників групи, щоб запобігти створенню конкуруючого середовища, адже результат діяльності може виявитися протилежним тому, що планувався.

Виходячи з цього, потенціал тьюторингу також полягає у тому, що він вимагає педагога, який вміє проводити діагностику індивідуальних особливостей учня; проектувати спільну діяльність з підопіч-

ним; організовувати ефективну роботу в групах; створювати умови для автентичного діалогу; розпізнавати в учнів сильні сторони та вміти спрямовувати їх на розвиток; сам володіє соціальними та особистісними компетентностями: критичне та креативне мислення, комунікативні навички та навички співпраці, здатність до саморефлексії та саморозвитку. Результатом цих компетентностей тьютора стає можливість реалізації ними тьюторської діяльності.

На основі аналізу звітних документів [9; 14; 18; 19; 20] щодо проведених педагогічних експериментів в закладах середньої освіти Польщі з впровадження тьюторингу робимо висновки, що довгострокові ефекти від програм полягали в інтеграції усіх учасників освітнього процесу: вчителів, учнів, батьків і шкільного персоналу. Впровадження тьюторських програм з розвитку соціально-особистісної компетентності, крім розвитку учня, принесло користь школі та викладачам, що свідчить про потенціал тьюторингу в розвитку не лише для учнів, а для всіх учасників освітнього процесу.

Переваги для школи включають:

- підвищення почуття психологічної безпеки учнів та викладачів,
  - зниження рівня агресивної поведінки,
  - розвиток особистих стосунків, діалогічності спілкування,
  - розвиток школи як спільноти, що навчається.
- Переваги для вчителя включають:
- розвиток уміння жити в діалозі з повагою до людяності кожної людини,
  - зростання авторитету вчителя,
  - встановлення та побудова гарних міжособистісних стосунків,
  - ненасильницьке спілкування,
  - створення стратегій (планів) далекого і близького,
  - гнучкість в реалізації планів,
  - пошук рішень на основі аналізу причин і наслідків,

- розвиток емпатії та співчуття,
- збереження власної автентичності у професійному виконанні завдань,
- здатність бути послідовними, зберігаючи при цьому гнучкість у ситуаціях, які цього вимагають,
- адаптація вимог до здібностей учнів,
- надання ініціативи у прийнятті рішень і відповідальності підопічному,
- встановлення належних меж своєї відповідальності за підопічного.

Актуалізація потенціалу тьюторингу з розвитку соціально-особистісної компетентності учнів старших класів може відбуватися за рахунок інституційних зусиль держави та суспільства, або за рахунок зусиль школи. На основі аналізу освітньої політики України щодо розвитку соціально-осо-

бистісної компетентності учнів старших класів можна зробити кілька висновків. Так, у Законі України «Про освіту» (2017 р.) передбачена управлінська автономія закладів загальної середньої освіти, що стає передумовою для розвитку партнерства та відкритості їхньої діяльності. Це дає можливість впроваджувати нові методи навчання, організації та управління закладом освіти; розширювати спектр освітніх послуг; створювати оновлені умови в освітньому середовищі; удосконалювати зміст навчання відповідно до потреб кожного учня [4, с. 247]. Відповідно до Концепції Нової української школи [5] головним завданням є підготовка випускника здатного до критичного мислення, самостійного, здатного приймати відповідальні рішення, інноватора, який здатний змінювати навколишній світ, учитися впродовж життя тощо. Зазначається, що сучасна освіта повинна підтримувати зростання учня як особистості, сприяти становленню в нього критичного, креативного мислення, емоційного інтелекту, вмінню вчитися, бути самостійним, вміти робити вибір, приймати рішення та нести відповідальність за свій вибір, своє майбутнє (в тому числі й за освіту). Отже, можна визначити педагогічні цілі сучасного вчителя: розвиток в учнів навичок самопізнання, самодіагностики, формування адекватної самооцінки; розвиток навичок самоосвіти, саморозвитку, саморегуляції; створення умов для самовизначення, самореалізації та самоактуалізації. Реалізація зазначених цілей спрямована на розвиток самостійності учнів, їх суб'єктивної позиції, права на власний вибір, орієнтацію на власні зусилля та відповідальність за своє життя, що є визначними параметрами тьюторської діяльності.

У 2021 р. освітніми експертами було проведено контент-аналіз сучасної освітньої політики, а саме: порівняння основної законодавчої бази (Концепція НУШ; Закон України «Про освіту» (2017 р.); Закон України «Про загальну середню освіту» (2019 р.); Державний стандарт початкової освіти (2018 р.); Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.); Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020 р.) та Європейської рамки ключових компетентностей «Особистісні, соціальні компетентності та навчання вчитися» (LifeComp, 2020 р.) [1, с. 95]. Відповідно, було зроблено висновки про те, що нормативно-правова база України урахує потребу учнів в розвитку соціально-особистісної компетентності, але потребують значного уточнення.

Висновки і пропозиції. Таким чином, сучасні тенденції трансформації освіти як на національ-

ному, так і на міжнародному рівні вимагають оновлення змісту, форм і цілей освітнього процесу. Стратегії модернізації сучасної освіти спрямовані на пошуки таких педагогічних технологій, які є значущими як для національних, так й для міжнародних освітніх спільнот. І однією з таких технологій є технологія тьюторингу. У даному контексті тьюторинг стає потенціалом розвитку освіти, для задоволення освітніх потреб як особистості, так й суспільства і країни в цілому. Потенціал тьюторингу полягає в тому, що допомагає людині знайти та вибудувати свій шлях, посилюючи самого себе та, одночасно, інших людей, серед яких живеш, дієш. Людина розуміє себе, свій стиль діяльності, сприймає свої потреби, бажання, цінності, задачі – з одного боку, а з іншого – усвідомлює соціальну відповідальність перед іншими, тобто досягнення різного та спільного одночасно. Отже, чималий потенціал тьюторингу з розвитку соціально-особистісної компетентності учнів старших класів не підлягає сумнівам. Розвиток соціально-особистісної компетентності засобами тьюторингу надає можливості для формування зрілої особистості, здатної до самореалізації.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в пошуку ефективних тьюторських методів, форм і прийомів для розвитку соціально-особистісної компетентності учнів старших класів.

Список використаної літератури:

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Гриневич Л., Дрожжина Т., Глоба О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ, «Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с.
2. Єфіменко С. М. Інтелектуально-творчий потенціал педагога: структура, зміст, шляхи діагностики та розвитку : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 104 с.
3. Ковальова О. А. Модель соціально-комунікативної компетентності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 11 (30). С. 27–33.
4. Набок М. В. Сучасні тенденції розвитку загальної середньої освіти України. Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2017. Вип. 19. С. 244–253.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: ухвалено рішенням Колегії МОН України 20.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova->

- ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення 21.05.2022).
6. Матросова В. О., Матросов О. Д. Сутність та складові інноваційного потенціалу як основа управління інноваційною діяльністю. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» : збірник наукових праць*. № 26. Тематичний випуск : Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ», 2011. С. 80–86.
  7. Подпльота, С. В. Тьютор як суб'єкт морального виховання студентської молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 64. С. 170–175.
  8. Budzyński M., Czekierda P., Traczyński J., Zalewski Z., Zembruska A. Tutoring w szkole. Między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej, Towarzystwo Edukacji Otwartej. Wrocław, 2009. 116 s.
  9. Czekierda P., Fingas B., Szala M. Tutoring. Teoria, praktyka, studia przypadkow. Warszawa : Wolters Kluwer S.A., 2015. S. 335.
  10. Ghenghesh P. Personal Tutoring from the Perspective of Tutors and Tutees. *Journal of Further and Higher Education*, 2017. 42(4): P. 570–84.
  11. Effective Practices for Online Tutoring. The Academic Senate for Community Colleges. 2019. URL: [https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20\(1\)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20\(1\).pdf](https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20(1)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20(1).pdf) (дата звернення 25.04.2022).
  12. Effective Personal Tutoring in Higher Education. Lochtie D., McIntosh E., Stork A. and Walker B. W. St Albans : Critical Publishing Ltd. 2018. 240 p.
  13. Frey N., Fisher D., Almarode J. T. How Tutoring Works: Six Steps to Grow Motivation and Accelerate Student Learning. 2021. Dallas. Corwin a SAGE Publications Inc. 136 p.
  14. Krzychał, S. Nauczyciel-tutor. Prakseologiczna rekonstrukcja tutoringingu szkolnego. Kraków : Impuls, 2018. 364 c.
  15. Marschall C., Crawford E. A vision of transformative education. 2021. URL: <https://www.gettingsmart.com/2021/09/22/a-vision-for-transformative-education/> (дата звернення: 03.01.2023).
  16. McFarlane, K. J. Tutoring the Tutors: Supporting Effective Personal Tutoring. *Active Learning in Higher Education*, 2016. 17(1): P. 77–88.
  17. Poradnik tutora szkolnego (red. Piotr Nita). 2018. URL: <http://www.tutoringszkolny.pl/> (дата звернення: 21.01.2022).
  18. Raport z realizacji programu «Wsparcie Tutoringu we Wrocławskich Gimnazjach» (red. Zembruska A.). URL: <http://tutoring.pl/wp-content/uploads/raport-z-realizacji-programu-Wsparcie-Tutoringu-we-Wroc%C5%82awskich-Gimnazjach.pdf> (дата звернення 21.01.2022).
  19. Sarnat-Ciastko A., Relacje tutorskie w polskiej szkole w ujęciu analizy transakcyjnej. Wydawnictwo Libron, Kraków. 2017. 295 s.
  20. Sarnat-Ciastko A., Gębus D., Zalewski Z. „Wychować Człowieka Mądrego»: raport końcowy z badań ewaluacyjnych ogólnopolskiego projektu wdrażania tutoringingu szkolnego. Częstochowa : Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego, 2018. 358 s. Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza. 355 c.
  21. Wootton Sally. Personal Tutoring for the 21st century. Further Education Tutorial Network (FETN). 2013. 64 p.

Shvets T. The potential of tutoring in the development of social and personal competences of senior students

The article is devoted to the analysis of one of the current and effective pedagogical methods in the field of realization of the principle of individualization – the tutoring method, which is due to the current tendency of development in education – and its focus on the personality of an individual. On the basis of the studied scientific and pedagogical sources and analytical reports of pedagogical experiments on the introduction of tutoring in schools and on the basis of the summary of the results of the author's own study of the experience of tutoring in Polish schools, it is determined that tutoring has a considerable potential for individualization of education. The author uses the following research methods: a theoretical analysis of scientific and pedagogical literature and a qualitative analysis of the experience of realization of tutoring.

The article concludes that tutoring is quite relevant for modern Ukrainian education in the context of the concept of the New Ukrainian School, because it is able to ensure the implementation of the individual educational trajectory of a child. The potential for the development of social and personal competence of senior students is studied from the point of view of the purpose of the tutoring and the corresponding activity of the tutor. The article emphasizes the fundamental potential of tutoring – the relationship between the tutor and the student.

The author considers tutoring methods that contribute to the individualization and personalization of the educational process, the formation of subjectivity of senior students, the ability for self-determination. Attention is drawn to the potential of tutoring not only in the educational process, but also in the process of nurturing the students. The article provides the potential for tutoring in remote and mixed learning settings. Based on the analysis of the reports on the implementation of tutorial programs in schools, the author provides the

advantages of tutoring as a method that helps to increase students' motivation for learning, develop their soft skills, in particular, critical and creative thinking, ability to cooperate and communicative skills.

The article analyzes the modern educational policy of Ukraine, which gives reason to claim that the domestic legal framework meets the international standards of development of social and personal competence of students, although it needs clarification.

Key words: *tutoring potential, tutoring, socio-personal competence, individualization, tutoring methods.*